

heid voor allen
bed na de han-
ten, de opname
waarbij dan ook
den dienst en

voor de he-
het Avond
kerkelijke
ven uit de des

„vermaningen“
n der kerkelijke
inderloop in de
wijzen, te laten
1) onderwijzen
an volwassenen
in de aanspraak
allen en in het
„broeder(s) of

acht een verkant
— hetgeen ech-
schelijkheid dat
het gehele for-
elzonder groot
der geval de
leud lijd van
dan niet alleen
de zelf vast te
r alleen bij de
ring in den mid-
shruikt zal wor-

tot bevestiging
rdis; van de
u van het Hu-
ander van deze
og eens aan een
et bijzonder wat
iging van Diona-
en soori o r d e
t prijsgeven van
voor den Dia-
fende uiteenzet-
ter; en in het
van de over-
van het huwe-
ening houdende
emaakte opmet-
een historisch
tiverseerd voorstel

late hij wat we
dezen „bomel“
t eeredienst be-
zangwijzen wor-

nog gewenscht,
der formulieren
icht, tenzij zulk
e, en er vooral
ld naar de be-
pdat niet licht
of het classiek
e worde aange-

de bedoeling van
rept;
es Christus. Gij
eisch van het
u door den H.
Heilige gemeente
van uw geloof
se Heeren Heilig

twoorden op de

de leer onzer
i beloden hebt,
leer, overre-
beloofd ge met
e belijdenis van
vastig te zullen

ten toegang tot
t gij u vanwege
over voor God
reouwt de ver-
Jezus Christus,
en dat het uwe
f te hebben en
eld te veraken
n een Godzalig

volharder in de
k, inzonderheid
t bediening des
te onderwerpen
icht, indien het
glijk verhoedel,
te misgaan?
ord?

rden met eenige
Classis Dokkum
odat ze hielden
Synode spreke
sie, door Prof.
n het eind van
65)

ode besluite in
alijn, zoo nauw
en Catechismus
formulier, doch
ntwoorden, en
oud, te veroren-
erkende behoef-
oodnig dat het
meer dan dat
nd blijft: — en

das het leerboek niet in te richten op de wijze
als in het rapport is aangegeven.

De voorstellen van de Classis Hallum en van de
kerk van Leeuwarden over art. 13 K.O. worden om
des tijds wil teruggenomen.

geheel gereed gekomen is alzo deze Particu-
lere Synode met de behandeling der rapporten niet.
Toch heeft ze haar gevoel over het meerendeel
lebaar gemaakt.

Tegen dit uitgewerkte verslag slaat dat van de
Particuliere Synode van Friesland, Zuidelijke Ge-
deelte, 6 Juni j.l. te Sneek gehouden, gelijk het
werd opgenomen in het „Friesch Kerkblad“ van
22 Juni j.l. al een heel poover figuur, n.l. wat
de rapporten aangaat.

Met geen enkel woord wordt daarover ook maar
melding gemaakt.

Onwillekeurig valt het oog er op, dat deze Sy-
node is gepraesideerd door Ds de Geus.

Men weet, hoe deze het behandelen van de rap-
porten op meerdere vergaderingen tot de over-
tollige goede werken rekende.

Hij vond, dat de kerkeraden hun oordeel maar
peetstreeks aan de Generale Synode moesten doen
kennen.

Over het algemeen kon men zich niet dien raad
van een overigens verstandig raadgever niet ver-
enigen.

Het resultaat wees dit uit.
Maar behaalde hij misschien in zijn naaste om-
geving de zege?

Voelde hij er ook niets voor om dan tenminste
overtollige goede werken te doen?

En krijgen we nu wellicht van alle Friesche
kerken in het Zuiden voorstellen ter Generale
Synode?

Friesland (Z. D.) telt 72 kerken.
Arme Synodale commissie al hoe dan!

— Voorbeelden.

In onze bespreking over het „voor u neemt“
of „u voornemt“ in het Doopsformulier gaven
we het gevoel van Dr A. Kluyver en Dr
G. Kalf. Tevens merkten we op, dat geen enkel
woordenboek ons bekend het oude „voor u neemt“
als „op u neemt“ of „voor uw rekening neemt“
afliegt.

In „De Bazuin“ wijst Ds C. Lindeboom er op,
hoe de heer Chr. Stapelkamp in 1906 wel tal
van voorbeelden voor het tegendeel bijbracht.

In het nu verdwenen „Ons Tijdschrift“ (Decem-
beraflevering, 1906) kwam de heer Chr. Stapelkamp,
thans directeur van de Christelijke Hoogere Burger-
school te Groningen, zich scharen aan de zijde
van Prof. Rutgers. Dat de door dezen aangebrachte
wijziging volkomen gerechtvaardigd was, toonde hij
aan met een reeks van bewijzen, waarvan we
enkele hier laten volgen:

In een kluchtspel van Cornelis Everaert (1512)
wordt gezegd:

„Want also houde, als hij thavent ten huse inne
[quam,

Tet stont ic voor mij met zinne nam,
De tafel te deckene, en tvier te makene“.

d.w.z.: want zoodra hij 's avonds in huis kwam,
besloot ik, de tafel te dekken en 't vuur aan te
maken.

Andere voorbeelden zijn uit de vertaling van
Boccaccio's Decamerone:

1. „Doen wert Ciacco de eluchte hem van Blon-
dello gespeelt terecht gewaer; dies hij niet luttel
verstoort zijnde voor hem nam Blondello dat te
vergelden, d.w.z. Ciacco vat het plan op, besloot,
Blondello de grap betaald te zetten. De Fransche
vertaling heeft: il delibera de leu payer, d.w.z.
besloot.

2. „..... daeromme hij sonder eenich verder
bedenken voor hem nam die zelve tot zijne bruyt
te trouwen.“ Fransche vertaling: proposa de la
vouloir espouser. Dus: voor hem nam = proposa,
d.w.z. hij vormde het plan, of nam zich voor.

3. „..... want hij vernomen hadde dat de Flo-
rentijners oorloge voeren teghens de Senensers,
en de nam voor hem metter Florentijne te strij-
den“, d.w.z. vatte het plan op of nam zich voor.
Fransch: il se delibera, d.i. besloot.

4. „..... hij nam voor hem in zijn herte.“
Fransch: il concend en son entendement.

Voorts twee bewijzen uit de Nederlandse ver-
taling van Erasmus' Colloquia Familiaria.

Boven het hoofdstuk over „Het Vermoemde Hoof-
sche leven“ staan de woorden: „Hoe ymand die
voor hem genomen heeft in 't Hof te verkeren
zijn leven sal aenstelle“, d.w.z. hoe iemand, die
het plan gevormd of zich voorgenomen heeft enz.
Latijnsche uitgave: decrevit, d.i. besloot heeft.

Tweede citaat: „Voor eerst moet gij vast voor
u nemen en daer bij blijven, dat gij niemant yets
betrouwt, hoe vriendelijk hij schijnt.“ De gespa-
teerde woorden dienen hier ter vertaling van 't La-
tijnsche tecum statuito, d.i. gij moet bij u zelven
vast besluiten.

Als voorbeeld kan ook dienen een zin uit een
brief van Laurens de Medicis aan „de Heerschappij
van Florensis“ (uit P. C. Hooft's Rampsaligheden
der Verheffing van den Huize van Medicis):
„..... ende heb daarom voor mij genomen, mij
met goeden oorlof van uwe hoogverhevene Heer-
lijkheden, te verfoegen tot Napels.“ Dus: Laurens
de Medicis schrijft aan de regeering van Florence,
dat hij het plan gevormd, zich voorgenomen heeft,
de stad te verlaten en naar Napels te vertrekken.

Ten slotte. De 17de eeuwse dichter J. van
Paffenrode zegt aan het einde van zijn spel „De
bedroge Girighejd“:

„Darm gij jongelie, die voor u neemt te trouwen,
Siet meer naar 't dengdriek als naar schairijk in
[de vrouwen.“

Wat natuurlijk niet anders zeggen wil dan: „Gij
jongelieden, die het plan vormt, of die u voornemt
te trouwen enz.“

Een correspondent schrijft ons ook hierover.
Destijds trok de heer Stapelkamp deze kondu-
sie: „Wil men dus in het Formulier van den Doop
de verouderde woorden vervangen door thans gang-
bare, opdat zij, die thans dat formulier hooren
of lezen daarbij dezelfde gedachten zullen krijgen
als onze Geref. vaders der 16de en 17de eeuw,
hetgeen toch ook de bedoeling is van de uitgave
der Geref. liturgie door Prof. Rutgers — dan is
't niet alleen geoorloofd, doch zelfs noodig,
voor hem nemen te vervangen door zich
voornemen.“

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Vrouwenogen en vrouwenharten.

Niemand schrikke van dit opschrift.
Niemand zegge: die oogen en harten zijn een
betere plaats waar dan in deze rubriek. Ik ont-
leen dezen titel aan een artikel, dat Anthonia
Margaretha mij toezond, en dat ik uit revo-
rentie voor onze christenvrouwen in het algemeen,
voor de schrijfsters onder die vrouwen in het bij-
zonder, en voor deze autrice in het allerbijzonderst
gaarne een plaats gun in ons orgaan. Het is niet
alleen voor dominees gewenscht, dat ze zelf eens
zwijgen, en anderen beluisteren, maar ook schrij-
vers in kranten moeten van tijd tot tijd zelf hun
pen rust gunnen, om van anderen te leeren.
Daarom, en om nog andere redenen is het mij een
genoegen en een eer Anthonia Margaretha
gastvrijheid te verleenen, al veroorloof ik mij, wan-
neer zij uitgesproken is, in 't kort te vertellen
wat mannenogen in haar stuk zien, en mannen-
harten door zulk een ontboezening gevoelen.
Thans volgt het artikel.

Hoe vrouwenogen zien en vrouwenharten voelen.

1.

„En waar luiten bleken in onzen verkiezings-
arbeid is er nog de tijd die te herstellen“, zoo stond
het woordelijk in het hoofdstuk van „De Standaard“
van Zaterdag 14 April j.l.

Ligt in deze veronderstelling niet de vraag opge-
sloten, waar die fouten kunnen schuilen?

Schuilen, zeg ik, want ze zijn natuurlijk niet
met opzet gemaakt.

Maar gemaakt zijn ze!

En waar hoogstaande mannen ridderlijk genoeg zijn
zelf het denkbeeld te opperen, daar zullen ongetwijfeld
andere vooraanstaande mannen de gedragingen der
Antirevolutionaire Partij aan een nauwkeurig onder-
zoek onderwerpen, om dienst te doen als „de vriend,
die mij mijn feilen toont“.

Maar toch zal men nimmer achter de gehele waar-
heid komen, zoolang er verzuimd wordt na te gaan,
hoe vrouwenogen zien en vrouwenharten voelen.

Om dat te weten te komen zouden er vrouwenmonden
moeten opengaan, en men maakt het der Antirevolu-
tionaire vrouw nu eenmaal niet gemakkelijk, in haar
Partij voor haar opinie uit te komen.

Haar meening laat den meesten mannen koud, en toch
moeten zij die, zal het goed zijn, kennen en toetsen.
Met een hooghartig daarvan zwijgen of een minach-
tend daarover-praten komt men er niet, maar doet
men de A.R. Partij ongezwaar veel schade.

De uitslag der jongste gehouden verkiezingen werden
in boven aangehaald hoofdstuk voor de Antirevolu-
tionairen bevredigend genoemd.

Geen reden tot klagen dus, maar — evenmin tot
roemen!

Nu ligt het voor de hand, dat men aanstonds
naar een verklaring zoekt van het feit, dat het stem-
mencijfer bij de Christelijk-Historischen met reuzen-
sprongen omhoog ging, terwijl het bij de Antirevolu-
tionairen hier en daar achteruit liep.

Aan een mogelijk verband tusschen deze beide
gegevens schijnt men liefst niet te willen denken.
„Interessant blijft de groei van de Christelijk-His-
torische Partij.“

„Zij groeit in de tegenslagen, die den Vrijheidsbond
treffen. En de eerste indruk, dien de cijfers van
de Statenstembus geven, is dat deze groei zich nog
eetigermate voortzet. Maar toch gaat hij reeds veel
trager en mag wel voorspeld, dat de stilstand
naby is.“¹⁾

Deze bewering wordt dan gestaafd door een staafje
van de cijfers der Kamerverkiezing over de jaren 1918,
1919, 1922 en 1923 voor de provincies Groningen,
Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland, Friesland en Gro-
ningen, waaruit blijkt, dat alleen Noord-Holland een
flinke winst heeft gegeven voor de Christelijk-His-
torische Partij, vooral door den groei in Amsterdam,
de stad, die ditmaal vrij ongunstig was voor de
Antirevolutionairen.

Ook in Groningen werd achteruitgang geconstateerd
voor deze laatste, terwijl de groei der Christelijk-His-
torischen „voor een deel niet verklaard uit de eigen-
aardige wijze, waarop daar als ook elders gewerkt
werd door de Hervormd Gereformeerde Staatspartij

met die droeve propaganda, die den Christelijk-His-
torischen leeren kan, hoe licht men geslagen wordt met
den stok, dien men zelf sneed.“²⁾

Ge ziet, al wordt de groei der Chr. Hist. Partij
hier slechts voor een deel verklaard, de gedachte
dat deze mogelijk zou kunnen groeien ten koste van
de Antirevolutionairen wil er niet in. Hier zou mis-
schien de vraag van pas zijn of de Antirevolutionairen
mogelijk ook niet in het bezit zijn van een dergelijken
rotting?

Is het niet merkwaardig, dat juist Amsterdam en
Groningen achteruit gingen in stemmencijfer?

Een waarschuwend „cherchez la femme“ kon hier
wel eens ter dege op zijn plaats zijn.

Laat mij dit nader mogen verklaren.

* * *

Voor de invoering van het vrouwenstemrecht door
den Staat, had het der A. R. Partij zeker vrij ge-
staan tot een conclusie te komen als die op de
huitengewone Deputatenvergadering in October 1922
genomen werd. De Antirevolutionaire vrouwen hadden
dan dadelijk bij het in bezit komen van het kies-
recht geweten waar zij aan toe waren. En ieder
die niet met den inhoud der conclusie accoord ging
— welnu, die trad eenvoudig niet toe als lid der
A. R. Partij. De eenheid van beginsel zou zoodoende
in de onderdeelen bewaard zijn gebleven.

Maar nu de A. R. Partij niet vóór de invoering
van het vrouwenkiesrecht tot deze conclusie gekomen
was, had zij deze nu de toetreding van het vrou-
welijk deel, dat in aantal dat der mannen aanzienlijk
overtreft³⁾ niet mogen bekrachtigen zonder hare voor-
kennis en hare goedkeuring. Deze handelwijze was,
zooal niet geheel in strijd met, dan toch alteminst
in den geest van artikel I van „Ons Program“:

„De Anti-Revolutionaire of Christelijk-Historische
richting vertegenwoordigt, voor zooveel ons land
aangaat, den grondtoon van ons volkskarakter,
gelijk dit, door Oranje geleid, onder invloed der
Hervorming, onstreeks 1572, zijn stempel ontving;
en wenscht dit, overeenkomstig dezen
gewijzigden volkstoestand, in een
vorm, die aan de behoeften van onzen
tijd voldoet, te ontwikkelen.“⁴⁾

Het gaat dus niet in de eerste plaats over den
inhoud der conclusie, maar over de mi. on-
rechtvaardige wijze waarop deze werd genomen.
De naam van partijbesluit verdient zij dan ook
alteminst. De minderheid in de Partij (niet kwalitatief
maar quantitief) nam een besluit over en zonder,
zoo men wil ten koste van de meerderheid in
de Partij, zonder deze daarover eerst gehoord te
hebben.

Dit is een groote, schier onherstelbare tactische
fout geweest, die misschien juridisch door een kundig
advocaat nog wel te verdedigen zal zijn, maar die
ethisch, volgens vrouwenlogica, niet door den beu-
gel kan.

Een ding hebben de leiders der A. R. Partij hierbij
stellig over het hoofd gezien, n.l. dat, nu de positie
der vrouw door den wereldtoestand dermate veran-
derde, niet alleen de vrouwen, maar ook de man-
nen zich aan de gewijzigde levensomstandigheden
moesten leeren aanpassen.

Huitengewone tijdsomstandigheden vragen huitenge-
wone maatregelen. De A. R. Partij heeft door de toe-
treding der vrouw een metamorfose ondergaan, die
men vroeger onmogelijk zou hebben geacht en waarvan
herhaling uitgesloten is.

Om te weten waar men nu voortaan aan toe zou zijn,
was uitwisseling van gedachten allereerst eisch. Immers,
het komt er voor een leider voor alles op aan, dat
hij degenen, die aan zijne leiding zijn toevertrouwd,
kent en begrijpt. Het is niet alleen de vraag, wie de
leider is, maar ook en vooral wie zij zijn, die geleid
moeten worden.

Een Deputatenvergadering, waar de vrouw niet in-
plaats van den man, maar naast hem gelijkelijk
vertegenwoordigd was, zou in de gegeven omstan-
digheden het meest doeltreffend zijn geweest.

Openlijk had de Christen-vrouw daar dan kunnen
belijden, dat zij nimmer op grond van gelijk-
heid wenscht op te treden inplaats van den man,
alsof zij verstandiger en beter zou handelen dan hij,
maar dat zij op grond van de ongelijkheid
tusschen man en vrouw, in deze abnormale tijden desge-
wenscht genogen was, naast hem haar gaven en talenten
beschikbaar te stellen.

Daar had men haar dan de gelegenheid kunnen
open laten, eigener beweging het haar door de Re-
geering officieel verleende mandaat voorloopig vol-
vertrouwen te laten rusten of opnieuw neer te leggen in
krachtige broederhanden. Misschien had zij dit niet zoo-
zeer gedaan omdat zij er zelf zooveel bezwaar in zou
gehad hebben zitting te nemen in een regeeringscollege,
als wel wijl zij, evenals de leiders onzer Partij, de men-
taliteit van ons christenvolk goed kent. Zij had allicht
voorloopig van dit recht geen gebruik wenschen te
maken, wel wetende, dat zij daarmede den zwakken
broeder zou ergeren.

Belaas heeft men der Antirevolutionaire vrouw deze
geheel eenige gelegenheid om voor haar principe uit
te komen onthouden.

Een conclusie betreffende de vrouw, zonder haar
over haar genomen, is in veler oog zoo goed als
waardeloos en heeft de positie der Partij niet versterkt,
maar verzwakt — ook in het oog van den buiten-
staander.

Door de gewijzigde toestanden is eenige reorgani-
satie in het bestuur nu eenmaal onvermijdelijk ge-
worden. Artikel I van „Ons Program“ laat voldoende
ruimte om percentsgewijze, maar het ledental der kies-
verenigingen, naast den man een zeker aantal vrou-
wen toe te laten als bestuurslid. Dit zal den arbeid

¹⁾ Zie het Rapport der Commissie ingesteld door de
Deputatenvergadering van 13 Mei 1920, bladz. 36 bovenaan.
²⁾ Wij spijteren.

³⁾ Zie „De Standaard“ van 14 April j.l.